

A beszélgetésben főleg oktatáspolitikusok vettek részt, emellett bekapcsolódott érintett tanító, illetve gyógypedagógus is. Sajnálatos módon érintett települések önkormányzati vezetőivel nem tudunk a témáról beszélni.

Mivel erről nem volt szó a bevezető előadásokban, Juhász Ágnes elmondta, hogy a közeljövőben mindenképpen számítani lehet a kis tanulólétszámú felső tagozatok megszüntetésére. Az EFOP + vállalatokban, illetve a az EU-val egyeztetett köznevelési stratégiában már tavalyra vállalta a kormányzat a helyzetfelmérést és öt iskola megszüntetését, 2026-ig pedig további harmincét.

Az első kérdés az volt, hogy hogyan látják a résztvevők az iskolabezárások, összevonások előnyét, illetve hátrányát.

Abban egyetértés volt, hogy azokat a felső tagozatokat, amelyek nem egyiskolás településen vannak és kis létszámúak, érdemes bezárni, az óvodáknak, alsó tagozatoknak viszont mindenképpen érdemes maradnia.

Elhangzott, hogy a korábbi PIRS mérésekben szerepelt, hogy osztott vagy osztatlan az oktatás, és adatok támasztják alá, hogy az osztatlan alsó tagozattal rendelkező falusi iskolákban a negyedik osztályos szövegértés eredmények jobbak voltak, mint az osztott falusi iskolákban. Az összevont tanulócsoport nem jelent alacsonyabb pedagógiai szervezeti formát, mert ott arról van szó, hogy a tanítónak vagy a tanárnak meg kell tanulnia azt, hogy ezt hogy lehet kezelni. És nem tudja másképp megcsinálni, csak úgy, hogyha az egyik csoportnak nagyon gyakran ad önálló feladatot. A vegyes korú csoportok együttnevelésének vannak előnyei – az óvodákban ez már elfogadott.

Az előnyök között hangsúlyozták az épületek bezárásával megvalósítható spórolást és gazdaságiakat és a tanárellátás lehetőségeit. Fontos a redundancia megszüntetése, mivel jelen pillanatban mindenki mindenhol hiányzik. Ez nem csak spórolás, hanem enélkül nem is lehet szaktanárt biztosítani a kisiskolákban. Volt, aki hangsúlyozta, hogy ha spórolni akar egy rendszer, vagy kezelni akar egy problémát, ezt nem szitokszóként, hanem erényként kell kezelni.

Többek szerint a ma iskolájának sokkal többféle tanulási szükségletre kell reflektálnia. Egy központi iskola, ahová forrásokat lehet összpontosítani, sokkal több, az iskolán belüli lehetőség megteremtésére lehet képes.

Vita alakult ki arról, hogy az SNI-s gyermekek szempontjából a változás jó vagy rossz. Mellette szólt, hogy a szakembereket könnyebb egy nagy iskolában biztosítani, de a gyakorlós fejlesztő inkább azt látta, hogy a kisiskolák erre jobban odafigyelnek. Nehéz lesz a váltás, az autistákat különösen nem lehet így rakosgatni a megszokott környezetükből. Gyermekvédelmileg is gond lehet, ha messzire kerülnek a szülőktől.

A kistelepülések polgármesterei nagyon szeretnék megtartani, esetleg újraindítani az iskolákat, mert szerintük ettől függ a település jövője. Azonban a gyerekek érdekét kell elsősorban szem előtt tartani. A szegregáció megszüntetésének nincs más módja, mint az összevonás – bár azt mindenképpen el kell mondani, hogy ezeknek a kisiskoláknak elég nagy része nem szegregált iskola.

Kérdés azonban, hogy a szegregáció nem folytatódik-e az összevonás után is, iskolán belül, és tudják-e kezelni a cigányságon belüli etnikai feszültségeket.

A településmegtartó erővel szemben ott áll a másik oldalon a mobilitás. Ha a gyerekek megszokják azt, hogy nem csak otthon vannak, hanem viszonylag gyerekkorban már más helyre is mennek, akkor ez részben a településmegtartó erő ellen hat, de ugyanakkor növeli a mobilitást, ami viszont a munkalehetőségek szempontjából fontos

Nehéz eldönteni, mi a nagyobb probléma. Az, hogy messzebb kell menni, buszra kell költeni, jó cipőt kell venni, nehéz ellenőrizni, hogy mit csinál a gyerek, kiszakad a családi felügyeletből, ha a városba megy, ezért nagyobb a lemorzsolódás, vagy pedig az, hogy ha ezekben a kis falusi iskolákban ott maradnak a cigánygyerekek, mert a fehérek elvitték a gyerekeiket a városba. Ha meg akarjuk törni ezt a fajta elkülönülést, akkor a falusi iskolából elvisszük a cigány gyerekeket a városi iskolába, a felső tagozatba, nem egyszer a cigány családok tiltakozása ellenére.

Az inkább támogató hozzászólásokra reagálva a beszélgetésvezető elmondta, hogy van pár olyan szempont, amit a szakértők fölvetettek. Egyrészt az iskolába jutás nehézségei miatt nagy a veszélye, hogy lekési a buszt, és emiatt ki fog maradni az iskolából. Lehet, hogy már az alsóba sem viszi oda a gyereket a középosztálybeli, mert nem akar váltani. Egyházi átvételt indukálhat, ha azokra nem vonatkozik. És nagyon lényegesek a szülőkkel való kapcsolattartás problémái.

Összefoglalóan elmondható, hogy nem lehet összefüggésből kiragadva beszélni az előnyökről és a hátrányokról, a beavatkozás nem állnak önmagukban, és mindegyik egy kicsit más. Fontos, hogy hol és hogyan, milyen előkészítéssel és feltételteremtéssel történnek a dolgok.

Második kérdés:

Hogyan lehet a lehető legjobban megvalósítani ezt a folyamatot? Mit tehetnek ennek érdekében az önkormányzatok?

Nem lehet megtenni azt, hogy bármely település bármely kisiskolájáról egy olyan döntés születik, ami a helyi közösséggel nincsen megvitatva. Akkor is, ha nem nagyon van választásuk, egész egyszerűen azért, mert az ő életükről van szó, tehát meg kell értsék, hogy mi miért történik. Ez egy hosszabb folyamat, de semminek nincsen fenntartható eredménye, ha az erőszak eredményeként születik meg. Sok kifogás vagy potenciális veszélyt kiküszöbölhető, ha a döntést előkészítő folyamatba be van vonva az a közösség, ahol be kell zárni iskolát, vagy ahová bekerül a központi iskola.

Ha egy az iskola máshova kerül, és a szülőkre, a családokra nagyobb terhet ró, akkor a központi kormányzatnak a kutya kötelessége az, hogy az iskolába való eljutás lehetőségét és minden más feltételt, például kellős számú asszisztenst, fejlesztőpedagógust stb. is biztosítsa.

Volt, aki szerint ki kell mondani, hogy a közösségi érdek felülírja az egyénit, hiszen nem várható el, hogy egy közösség megszavazza, hogy bezárják az iskoláját. Más szerint viszont ha ez jól előkészített folyamat, és a szülőket meg lehet győzni arról, hogy gyermekét jobban ellátják egy központi iskolában, ahova az erőforrás megy, és megoldják az utaztatását stb, és én boldogan küldi a gyereket. Ahol viszont az iskola jól működik, megoldják a szaktanárhiányt például és egy-egy iskolába telepített laborokkal közösen alkalmazott tanárokkal, és nincs szegregáció, ott nem kell megszüntetni.

Az iskola falu életében betöltött szerepe megmaradhat, ha a tanításon kívüli programok – rendezvények, foglalkozások stb. - maradnak a faluban. A családoknak tudniuk kell úgy tervezni az életüket, hogy óvodába vinnem kell a gyereket, az alsó tagozatba vinnem kell, de felsőbe már önállóan megy vagy viszik.

Az utaztatást a falubuszokkal meg lehet oldani. A Magyar falu programban kaptak buszokat a települések. Nyilván egy falunak az időseket is vinni kell, a gyerekeket a körzeti óvodába, a lakosokat kulturális programokra, tehát egy busz nem csak a gyereket szolgálja ki, hanem még egy csomó mindent. Nyilván nincs elég, pótolni kell őket, meg vigyázni kell, hogy ne a polgármesternek szállítson ezt-azt, de ha nem csak az iskolásokat kell szállítani, akkor kihasználható, és a gyerekeket is tudja több ütemben szállítani.

A szülőkkel való kapcsolattartást a pedagógusoknak komolyabban kell venni.